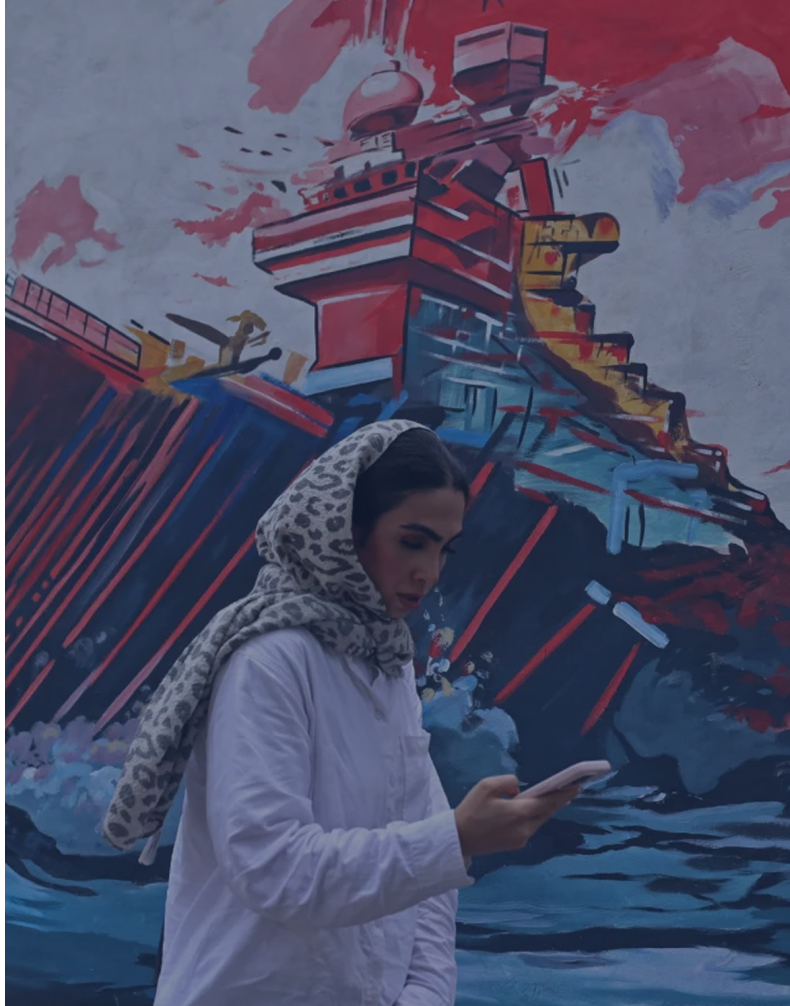

Véget ért a tűzszünet? Az amerikai–iráni eszkaláció újabb szakasza

CSICSMANN LÁSZLÓ

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Csicsmann László

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

Borítókép forrás: cncb.com

Csicsmann László, vezető kutató, MKI

VÉGET ÉRT A TŰZSZÜNET? AZ AMERIKAI–IRÁNI ESZKALÁCIÓ ÚJABB SZAKASZA

Az elmúlt héten az iráni konfliktus alakulását nem a tárgyalások előrehaladása, hanem a feszültség fokozódása határozta meg. Teherán és Washington között jelenleg a fő nézeteltérést a Hormuzi-szoros feletti szuverenitás kérdése okozza. Míg az iráni fél a saját szerepét hangsúlyozza és megköveteli, hogy valamenyny hajó áthaladási engedélyért folyamodjon a Forradalmi Gárdához, addig az Amerikai Egyesült Államok a 14 pontos megállapodásra hivatkozva a szabad és díjmentes áthaladás jogát emeli ki. Az Egyesült Államok a katonai erőfölény birtokában sem képes kikényszeríteni a Hormuzi-szoros feltételek nélküli megnyitását. A jelenlegi válság ugyanakkor valamennyi érintett fél számára hátrányos következményekkel jár. Teherán az elmúlt napokban elesett az olajexportból származó bevételek jelentős részéről, miközben az infrastruktúráját súlyos támadások érték. Washington számára ezzel párhuzamosan az ismét emelkedő olajárak, a stratégiai kőolajtartalékok rendkívül alacsony szintje, valamint a térség regionális szereplőinek növekvő elégedetlensége okoz fejtörést.

Donald Trump a július 7. és 8. között Ankarában tartott NATO-csúcson fejezte ki elégedetlenségét az Iránnal való tárgyalásokkal kapcsolatban: „Ezek beteg emberek. Beteg emberek vezetik őket, és gonosz, erőszakos emberek. És ha lenne nukleáris fegyverük, bevetnék. Ami engem illet, ennek vége”.¹ Trump utalt rá, hogy a Dohában tartózkodó amerikai tárgyalódelegáció tovább folytatná a Teheránnal való egyeztetést, ugyanakkor az amerikai elnök szerint mindez „elvesztegetett idő”.² Trump mindezt azután fogalmazta meg, hogy a Forradalmi Gárda kereskedelmi hajókat támadott a Hormuzi-szorosnál, ezzel Washington szerint felrúgva a megállapodást.

Még egy hónap sem telt azóta, hogy Donald Trump amerikai és Maszúd Pezeskián iráni elnök 2026. június 17-én online aláírta az ún. iszlámábádi memo-

1 „Trump says ceasefire ‘over’, re-ups threats after US and Iran trade attacks”, Al Jazeera, 2026. július 8., <https://www.aljazeera.com/news/2026/7/8/trump-says-ceasefire-over-after-us-iran-trade-attacks>.

2 Dan Sabbagh, „Trump declares ceasefire with Iran over during angry broadside at NATO summit”, *The Guardian*, 2026. július 8., <https://www.theguardian.com/world/2026/jul/08/trump-declares-ceasefire-re-iran-over-broadside-nato-summit>.

randumot. A 14 pontos egyetértési nyilatkozat, amely egy hatvan napos határidőt rögzített egyátfogó megállapodás elérésére. A dokumentumot sokan sokféleképpen értelmezték az elmúlt hetekben. Egyes vélemények szerint a 300 milliárd dolláros újjáépítési alap létrehozásának és a szankciók fokozatos feloldásának, valamint a befagyasztott iráni pénzeszközök feloldásának ígéretével Washington túlzott engedményeket adott Teheránnak, miközben az iráni vezetés valójában továbbra sem mutat valódi elkötelezettséget nukleáris programjának korlátozása iránt. A 14 pontos dokumentum elsősorban egy eszköz Washington kezében a konfliktus lezárását célzó hosszabb folyamatban, ezért nem érdemes tartalmilag túlértékelni azt. Washington részéről az az alapvető cél, hogy úgy szálljon ki a háborúból, hogy az iráni nukleáris programot nemzetközi ellenőrzés mellett korlátozza, valamint a Hormuzi-szoroson biztosítsa a szabad hajózást, nem változott.

A svájci tárgyalások - amelyeket amerikai részről Steve Witkoff, iráni oldalról pedig a parlament elnöke, Muhammed Kalibof vezetett - látszólagos eredményeket hoztak. Teherán sikerként értékelhette, hogy feloldották az olaj értékesítésére kivetett szankciókat, Washington 12 milliárd amerikai dollár pénzeszköz felszabadítását jelentette be, emellett a felek arról is megállapodtak, hogy a Hormuzi-szoroson megkezdődik az aknaszedés és a szabad hajózás helyreállítása. A tárgyalásokat azonban a kezdettől fogva a bizalom rendkívül alacsony szintje jellemezte, és a médiában megjelenő nyilatkozatokból hamar kiderült, hogy a felek alapvető kérdésekben továbbra is jelentősen eltérő álláspontot képviselnek.³

Jól példázza ezt Donald Trump azon bejelentése is, miszerint a 12 milliárd dollárt Irán kizárólag amerikai mezőgazdasági termékek vásárlására fordíthatja, ami egyúttal az amerikai gazdaság számára is jelentős keresletélénkítő intézkedést jelent. Ugyanerre példa Teherán azon bejelentése is, amely szerint a kereskedelmi hajóknak továbbra is engedélyt kell kérniük a Forradalmi Gárdától az áthaladásra, és az általa kijelölt útvonalon lehet áthaladni a Hormuzi-szoroson. Az Egyesült Államok számára intő jel volt, amikor az iráni vezetés kizárta, hogy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ellenőrzést folytasson az iráni nukleáris létesítményeknél, amely feltétel explicit formában megjelent a 14 pontos memorandumban. Teherán emellett kifogásolta, hogy Izrael rendszeresen megsérti a libanoni tűzszünetet, amire válaszul Washington egy, az izraeli és a libanoni kormány közötti útítvert dolgozott ki a helyzet rendezésére. Mégis mi váltotta ki a jelenlegi eszkalációs spirált?

3 David Raikow, 'The U.S. and Iran Signed a Memorandum of Misunderstanding', *Foreign Policy*, 2026. július 17., <https://foreignpolicy.com/2026/07/17/trump-peacemaking-iran-war-mou/>.

„SCHRÖDINGER SZOROSA”: NYITVA VAGY ZÁRVA VAN A HORMUZI-SZOROS A HAJÓZÁS ELŐTT?

A Hormuzi-szoroson a hajózási adatok alapján a 14 pontos memorandum aláírását követően jelentősen megélénkült a forgalom. Pár nap leforgása alatt az amerikai Központi Parancsnokság (Central Command, CENTCOM) adatai szerint sikerült mintegy 800, a Perzsa-öböl térségében a konfliktus miatt beszorult hajót átjuttatni a szoroson. A hajóforgalom azonban két kijelölt útvonalon bonyolódott. Egyrészt a Forradalmi Gárda az iráni parti vizekhez közelebb húzódó útvonal használatát követelte meg, illetve előzetes engedélyhez kötötte az áthaladás jogát. Ezzel szemben alternatívaként az Egyesült Államok a Nemzetközi Tengerészeti Szövetséggel együttműködve az ún. ománi útvonal használatát támogatta, amelyet a hajótársaságok nagyobb hányada vett igénybe.⁴

A Hormuzi-szoros szélessége a legszűkebb részeken 39–40 km, vagyis mintegy 21 tengeri mérföldre tehető, amelyen Irán és Omán osztozik. A háború előtti időszakban két 3-3 kilométer széles zóna került kijelölésre a hajózásra, azonban ezt jelenleg az irániak által elhelyezett tengeri aknák miatt továbbra is veszélyes használni. Iránnak az a célja, hogy a 60 nap leteltével díjat szedjen a Hormuzi-szoroson áthaladó hajóforgalom után, amellyel elismertetné az Egyesült Államokkal és a világgal Teherán szuverenitását a tengeri fojtópont felett. Irán geostratégiai fekvését használja fel arra, hogy nyomást gyakoroljon a világ gazdaságra, illetve a nyugati világra.⁵

Az Iránnal szembeni amerikai szankciók részleges feloldásának köszönhetően Teherán az elmúlt három hétben már világpiacon értékesíthette az olajat. Irán a 14 pontos megállapodás aláírása óta 80 millió barrel olajat értékesített, amellyel 6 milliárd amerikai dollár pótlólagos bevételhez jutott. Jelenleg mintegy 30 millió barrel olaj áll készen az értékesítésre, azonban a jelenlegi konfliktus megakadályozza azt.

Irán július 6-án három kereskedelmi hajó – köztük egy katar cseppfolyósított gázt szállító tanker – ellen hajtott végre támadást, arra hivatkozva, hogy a hajózási társaságok nem kértek áthaladási engedélyt sem a Forradalmi Gárdától, sem az általa működtetett Perzsa-öböl Szoros Hatóságától (Persian Gulf Strait

4 Noam Raydan, „Iran is Still Intent on Preventing a Return to the Old Navigational Order”, *The Washington Institute for Near East Policy*, Policy Watch 4232, 2026. június 26., <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-still-intent-preventing-return-old-navigational-order>.

5 Nate Swanson, „Iran Won the War But May Lose the Peace”, *Foreign Affairs*, 2026. június 18., https://www.foreignaffairs.com/iran/iran-won-war-may-lose-peace?check_logged_in=1.

Authority, PGSA). Ezt követően az Egyesült Államok több alkalommal hajtott végre támadásokat dél-iráni célpontokkal szemben azzal a céllal, hogy meggyengítse Irán képességét a Hormuzi-szoros ellenőrzésére, valamint a szomszédos államok és kereskedelmi hajók elleni támadások végrehajtására. Július 12-től jelen sorok írásáig Washington minden éjszaka jelentős, ugyanakkor célzott katonai csapásokat hajtott végre Irán ellen, és bejelentette, hogy visszaállítják nemcsak az iráni olajexportjával kapcsolatos korlátozásokat, hanem a kikötői blokádot is.⁶ A napokban a CENTCOM már több iráni hajót feltartóztatott, illetve az olajértékesítés szempontjából fontos Kharg-sziget ellen is végrehajtott támadást.

Teherán válaszul azonnal bejelentette a Hormuzi-szoros teljes lezárását. Donald Trump ezt cáfolta, jelezve, hogy az iráni hajók kivételével minden állam kereskedelmi célú hajói továbbra is áthaladhatnak a tengeri fojtóponton. Képes-e a Washington a katonai fölényét kihasználva megnyitni a Hormuzi-szorosot és valóban biztosítani a szabad áthaladást? A számok azt mutatják, hogy míg a 14 pontos memorandum aláírását követően napi 30-30 hajó haladt keresztül egyik vagy másik irányból a szoroson, ez az elmúlt napokban 5-5 körülire esett vissza. A túl magas biztonsági kockázat miatt a hajótársaságok úgy döntenek, hogy nem használják a tengeri fojtópontot, vagyis a kereskedelem jelentősen visszaesett. A világpiac érzékenyen reagált, az olaj világpiaci ára hordónként 90 amerikai dollárra emelkedett, illetve nőtt más termékek, mint például a műtrágya ára is.

Donald Trump azon kijelentése, miszerint az Egyesült Államok Irán kivételével valamennyi állam kereskedelmi hajója számára biztosítja a szabad áthaladást a Hormuzi-szoroson, de cserébe igényt tart a szállított termékek értékének 20 százalékára, éles kritikát váltott ki a térség arab államai részéről.⁷ Az amerikai elnök nem sokkal később helyesbített, és úgy fogalmazott, hogy az Öböl Mentí Együttműködési Tanács (Gulf Cooperation Council – GCC) államainak amerikai befektetéseikért cserébe az Egyesült Államok garántálja a szabad áthaladás jogát. A gazdasági kár, amit Irán okoz, ugyanakkor lényegesen meghaladja azt az összeget, amelyet Teherán be kíván szedni az áthaladó hajóktól. Washington Ománra is nyomást gyakorol, attól tartva, hogy a két partmenti állam olyan helyzetet teremthet a Perzsa-öbölben, amely lehetővé tenné számukra, hogy

6 Leonardo Jacopo Maria Mazzucco, „The Iran Blockade: Leverage and Limits of U.S. Naval Power”, *Gulf International Forum*, 2026. július 15., <https://gulfif.org/the-iran-blockade-leverage-and-limits-of-u-s-naval-power/>.

7 Athanasios G. Platias, „The contest for Hormuz threatens the maritime order America built”, *Modern Diplomacy*, 2026. július 16., <https://moderndiplomacy.eu/2026/07/16/the-contest-for-hormuz-threatens-the-maritime-order-america-built/>.

valamilyen jogcímen díjat szedjenek az áthaladó hajóktól. Az is elképzelhető, hogy környezetvédelmi támogatás vagy esetleg „önkéntes hozzájárulás” címén történne ez a díjszedés, amely egyben elismerné Irán és Omán szuverenitását a Hormuzi-szoros felett. Kétséges azonban, hogy ebbe rövid távon az Egyesült Államok beleegyezne-e, ráadásul ez a konstrukció nem lenne kedvező a GCC-államok számára sem, hiszen azok kiszolgáltatottá válnának az iráni feltételeknek.

Ami ennél is jelentősebb potenciális eszkalációs forrás, az a Vörös-tenger bejárata, a Báb el-Mandeb-szoros. Az elmúlt napokban a jemeni hűtik és Szaúd-Arábia között kiújultak a feszültségek annak kapcsán, hogy a Rijád által támogatott, nemzetközileg elismert kormány megakadályozta egy iráni repülőgép leszállását Szanaa nemzetközi repülőtérén. Válaszként a hűtik a szaúdi Abha repülőtérét támadták, amely nagyon könnyen a 2022-ben megkötött tűzszüneti megállapodás összeomlását hozhatja.

A hűtik az iráni konfliktus 30. napján csatlakoztak, ami jól mutatja, hogy a szervezet nagyrészt saját stratégiai kalkulációit követi, amely azért a legtöbb esetben egybeesik Teherán céljaival is. A napokban végül több iráni repülőgép is leszállt a hűtik által ellenőrzött területeken, ugyanis Teheránnak kulcsfontosságú, hogy újabb nyomásgyakorló eszközt használjon az Egyesült Államokkal szemben. Az Egyesült Államok stratégiai kőolajtartalékai az 1980-as évek óta nem látott, rekordalacsony szintre csökkentek. Ezeket a készleteket elsősorban a piacok kiegyensúlyozására és a gazdasági sokkok hatásainak mérséklésére használják. Egyes szakértők szerint az olajkészletek fele technikailag nem használható, így Washington az iráni konfliktus okozta világpiaci áremelkedést a pótlólagos mennyiséggel nem fogja tudni kiegyenlíteni.⁸

Amennyiben a hűtik megzavarják a hajóforgalmat a Báb el-Mandeb-szorosban, a 2023-asnál is súlyosabb helyzet alakulhat ki. Szaúd-Arábia olajkereskedelmének egy része ugyanis a Kelet-Nyugat vezetéken keresztül jut el a vörös-tengeri Janbu kikötőjébe, ahol a nyersolajat tankerekre rakják. A hűtik ugyanakkor feltehetően nem érdekeltek abban, hogy teljesen felrúgják a 2022-ben kötött tűzszüneti megállapodást. Ezt jelzi az is, hogy a Szaúd-Arábia által a nemzetközileg elismert jemeni kormánynak juttatott támogatás egy részét a hűtik által ellenőrzött területeken dolgozó közalkalmazottak bérezésére fordítják, ami jól érzékelteti a közel-keleti helyzet komplexitását. Egy ilyen fokú eszkaláció csak akkor állhat érdekében a hűtiknek, ha a Báb el-Mandeb-szoros lezárása számukra politikailag vagy gazdaságilag számottevő előnyökkel járna.

IRÁNI BELPOLITIKA

Irán nem megnyerte a háborút, hanem túlélte azt, a regionális percepciók alapján mégis megerősödve került ki az amerikai-izraeli beavatkozásból. Iránban Ali Khámenei július 3. és 9. között megrendezett gyászszertartására -, amelyet az amerikai függetlenség 250. évfordulójára időzítettek – mintegy húszmillió embert mozgósítottak. A háború az iráni identitás mentén egységet kovácsolt egy olyan társadalomból, amely korábban Ali Khámenei legfőbb vezető politikájával szembeni kritikus attitűd jellemzett.⁹ Modzstába Khámenei személye körül azonban továbbra is találgatások vannak, hiszen márciusi beiktatása óta nem szerepelt a nyilvánosság előtt, és nem vett részt édesapja temetésén sem. Modzstába a 14 pontos megállapodással kapcsolatban nyilatkozatot tett közzé, hogy bár „ellentétes véleménnyel” van az egyezségről, mégis hozzájárult az amerikai-iráni alku létrejöttéhez. A hivatalos iráni források szerint a legfőbb vezető súlyos láb- és arcsérülést szenvedett február 28-án, amikor édesapját és több családtagját megölték a beavatkozás során. Miután a síita iszlámban amúgy is jelen van az ún. rejtőzködő vezető koncepciója (miután a tizenkettedik imám eltűnt), így az iráni emberek számára az a magyarázat, hogy biztonsági okokból van távol a közösségi terektől, elfogadható.¹⁰

Ez egyben azt is jelzi, hogy az iráni politikai rendszer átalakul, és az egyes hatalmi centrumok között egyfajta rivalizálás van. A diaszpóra azonban, annak ellenére, hogy nyugaton nagyon erősnek látszik, érdemben nem rendelkezik kapcsolatokkal Iránban, és nem alakítja az eseményeknek sem.

A Forradalmi Gárda meghatározó szerepet játszik a háború irányításában, miközben a svájci tárgyalásokat szemmel láthatóan a kölcsönös bizalom hiánya jellemezte. Az iráni tárgyalódelegáció sosem volt meggyőződve arról, hogy Washington valóban megállapodást szeretne. Teherán a „magas rizikó, magas hozadék” elvét alkalmazta a tárgyalásokon, vagyis az erő pozíciójából fogalmazta meg például a Hormuzi-szorossal kapcsolatos követeléseit. Ennek pedig kifejezetten az a célja, hogy fenntartsa a globális energiaválságot, amellyel elismertetheti a szuverenitását a tengeri fojtópont felett. Teheránban az a vélekedés uralkodik, hogy az erőteljes fellépés hozzájárulhat a további katonai beavatkozás

9 Kristian Alexander, „From Washington to Tehran: Rally-Around-the-Flag Effects in an Age of Regional Conflicts”, *Small Wars Journal*, 2026. július 14., <https://smallwarsjournal.com/2026/07/14/rally-around-the-flag-2026-iran-conflict/>.

10 „New supreme leader skips funeral rites as Iran mourns Khamenei”, *Amwaj media*, 2026. július 7., <https://amwaj.media/en/media-monitor/new-supreme-leader-skips-funeral-rites-as-iran-mourns-khamenei>

valószínűségének csökkentéséhez.¹¹ Teherán Hormuzi-szoros feletti ellenőrzést vörös vonalnak tekinti, mivel e kérdésben tanúsított gyengeség alapvetően aláásná alkupozícióját a tárgyalásokon.¹²

Ennek az álláspontnak ugyanakkor az a gyenge pontja, hogy Washington további katonai beavatkozása, valamint az iráni kikötők blokádjának fenntartása tovább gyengítheti Irán katonai képességeit. Iránnak továbbra sem sikerült helyreállítania a légvédelmi képességeit, miközben az Egyesült Államok éppen azokat a haditengerészeti kapacitásokat célozza, amelyek révén Teherán jelenleg képes nyomást gyakorolni a nemzetközi hajózásra a Hormuzi-szoros térségében. Ha az Egyesült Államok további infrastruktúrákat támad Irán területén, ezek helyrehozatala igen nehéz lesz abban az esetben, ha a megállapodás szerinti pénzüsszegekhez nem jut hozzá Teherán.

A GCC tagállamai ugyan nem képviselnek teljesen egységes álláspontot Iránnal kapcsolatban, az újabb iráni támadássorozatot mégis egyöntetűen elítélték. Kérdéses ugyanakkor, hogy mennyire reális az az elképzelés, miszerint a régió államai Washington részvétele vagy közvetítése nélkül képesek rendezni egymás közötti kapcsolataikat, és akár egy új regionális biztonsági architektúrát hoznak létre. A Perzsa-öböl arab államai már eleve úgy értékelték a 14 pontos megállapodást, hogy az egy kérdést kezel, ugyanakkor nem oldja meg az iráni fenyegetést, így csak idő kérdése volt, hogy újabb eskalációs hullám alakuljon ki.¹³

IZRAEL ÉS A LIBANONI TŰZSZÜNET

Az iráni rakéta- és dróntámadások ezúttal elkerülték Izraelt, ahol időközben október 27-ére tűzték ki a parlamenti választásokat. Az izraeli lakosság nagy része nem támogatja az amerikai-iráni tárgyalásokat, mivel úgy véli, hogy a feléjük irányuló fenyegetést a rezsimváltás oldaná meg. Netanjahu ellenzéke is hasonló állásponton van, és az izraeli miniszterelnököt a politikai spektrum minden irányából kritikák érik, többek között azért, hogy feladja az ország szuverenitását azzal, hogy Trump elnök követeléseinek eleget tesz. A korábbi személyes kapcsolatok láthatóan megromlottak a két vezető között, ugyanis az amerikai elnök szerint ő maga rengeteget tett Izrael biztonságáért, és személyesen az izraeli

11 Hamidreza Azizi, „The War to win the peace”, *Iran Analytica*, 2026. július 3., <https://www.irananalytica.org/p/the-war-to-win-the-peace>

12 Vali Nasr, „Why Iran is returning to war”, *Financial Times*, 2026. július 17., <https://www.ft.com/content/22fdb2d5-b454-4a65-9aa9-e5637153ccf>

13 Ebtessam Ketbi, „The U.S.-Iran Understanding: A Fragile Truce Under Test”, *Emirates Policy Center*, 2026. június 29., <https://www.epc.ae/en/details/brief/the-u-s-iran-understanding-a-fragile-truce-under-test>

miniszterelnökért, aki cserében aláasta Washington békére irányuló törekvéseit Libanonban és Iránban. A libanoni kérdésben különösen éles nézetkülönbség alakult ki a két vezető között, mivel az amerikai elnök több alkalommal is kérte Benjámin Netanjahut, hogy állítsa le Bejrút bombázását. Izrael minden esetben az önvédelem jogára és a Hezbollah tevékenységére hivatkozott. Az izraeli lakosság jelentős hányada támogatja, hogy az Izraeli Védelmi Erők tovább folytassák a Hezbollah felszámolására vonatkozó erőfeszítéseket.

Washington közvetítésével ugyanakkor az izraeli és a libanoni kormány immár hat tárgyalási fordulót bonyolított le sikeresen. Abban sikerült megállapodni június végén, hogy az izraeli hadsereg kiürít két szimbolikus területet, és az ellenőrzést a libanoni kormányerőknek adják át. A tárgyalások önmagában sikerként értékelhetők, azonban nem kezelik az alapvető problémát, a Hezbollah jelenlétét. Miközben a szervezet az elmúlt három évben a sorozatos izraeli támadások következtében jelentősen meggyengült, éppen a gázai és az iráni háborúkból, illetve a jelenlegi libanoni vezetés Izraellel kapcsolatos politikájából szerzi legitimációját. A Hezbollah élesen elutasítja Joseph Aoun elnök azon politikáját, amellyel de facto elismeri a zsidó államot. A libanoni elnök 2026. július 21-én történelmi látogatást tett Washingtonban, amelynek célja a kétoldalú kapcsolatokat előmozdítása.¹⁴

Dél-Libanonban mintegy egymillió ember hagyta el lakóhelyét és talált főként északabbra menedéket. A libanoni politikai rendszer évek óta válságát éli, amelyhez a szektáriánus konfliktusok veszélye párosul. A napokban Szíria fel tartóztatott egy a Hezbollahnak szánt fegyverszállítmányt a területén, amely rámutat arra, hogy a hagyományos csatornák valamelyest tovább élnek. Noha az új szíriai vezetés és a Hezbollah között jelentős ideológiai szakadék húzódik, mégis a fő biztonsági kihívás azonos: az izraeli politika.

Az izraeli kormány tehát kettős szorítás alatt van: egyszerre kap kritikát a hazai politikai szereplőktől és a Trump-adminisztrációtól is. Netanjahu számára azonban a rövid távú cél a választások megnyerése, ehhez pedig lehetőség szerint mind a libanoni, mind a gázai, mind az iráni háborút tovább kell folytatni. Netanjahu várhatóan július végén utazik Washingtonba az Izrael-barát Lindsey Graham szenátor temetésére, ahol a zsidó állam biztonsági kihívásait szeretné egyeztetni Trump elnökkel.

¹⁴ Robert Satloff, „Previewing the Trump-Aoun Meeting: A Make-or-Break Moment for the Israel-Lebanon Agreement”, *The Washington Institute for Near East Studies*, Policy Watch 4239, 2026. július 16., <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/previewing-trump-aoun-meeting-make-or-break-moment-israel-lebanon-agreement>.

Az eszkaláció irányába hatott az az izraeli hírszerzési értesülés is, amely szerint Irán merényletet készített elő Trump elnök ellen. Ennek az információ-nak a hatására az amerikai elnök a hazafelé vezető úton a Katartól ajándékba kapott és átalakított Air Force One helyett a korábban használt elnöki repülőgépre szállt át.¹⁵ Az iráni fenyegetés komolyságát több körülmény is alátámaszthatja. Egyrészt Ali Khámenei temetésén a résztvevők egy része Amerika-ellenes jelszavakat skandált, miközben a Forradalmi Gárda nyíltan bosszút hirdetett a legfőbb vezető, illetve Kászim Szulejmáni tábornok meggyilkolásáért. Azonban továbbra is kétséges, hogy Teherán valóban rendelkezik-e olyan műveleti képességekkel, amelyekkel az amerikai elnök életét veszélyeztetheti. Ezzel párhuzamosan olyan értelmezések is vannak, amelyek szerint az izraeli hírszerzés szándékosan igyekszik meggyőzni Trump elnököt egy Irán elleni szélesebb körű katonai művelet szükségességéről, amely akár a szárazföldi erők partraszállását is magába foglalhatná.

MEKKORA ESÉLYE VAN A DIPLOMÁCIAI ÁTTÖRÉSNEK?

Az iráni konfliktus esetében a feszültség eszkalációs és de-eszkalációs fázisainak ciklikus váltakozása valószínűsíthető. A 14 pontos megállapodást mindkét fél egyfajta keretnek fogta fel, amelyben legfontosabb álláspontját foglalta össze. Ennek mentén azonban nehéz lesz egy átfogó megállapodást kötni, amelyet mind Teherán, mind Washington, sőt akár a térség többi szereplője is elfogad és be is tartja annak pontjait. Mindkét oldalon a belpolitika is jelentős tényező. Az Egyesült Államokban rendkívül népszerűtlen az iráni háború, különösen az iszlámábádi memorandumban szereplő, Iránnak tett engedményeket látja negatívan a közvélemény.

Maga a háború felgyorsítja azt a folyamatot, amely még Barack Obama elnöksége alatt indult el: a Közel-Kelet fokozatosan egy poszt-amerikai korszak felé halad. Az Egyesült Államok továbbra is a térség egyik meghatározó szereplője, de nem hegemon pozícióban. Bár Kína rendkívül jelentős gazdasági és politikai befolyással bír a térségben, nem törekszik arra, hogy átvegye Washington helyét mint a regionális biztonságot garantáló külső aktor.

A paradoxon éppen abban áll, hogy miközben a térség államai egyre jobban törekednek önállóan biztosítani saját védelmüket, továbbra is kérdéses,

15 Anat Peled, Alexander Ward, Marianne LeVine, „Iran Hatched Fresh Plot to Kill Trump, Israel Told U.S.”, *The Wall Street Journal*, 2026. július 19., https://www.wsj.com/world/middle-east/iran-hatched-fresh-plot-to-kill-trump-israel-told-u-s-1511d9d2?eafs_enabled=false.

képesek-e az Egyesült Államok hosszú távú szerepvállalása nélkül fenntartani a Perzsa-öböl biztonságát, valamint önállóan kezelni a regionális biztonsági kihívásokat.¹⁶ Ennek a hosszabb távú átrendeződésnek fontos állomását jelenti az Irán elleni háború, amely számos tekintetben hasonlít a korábbi beavatkozásokhoz (Irak és Afganisztán), azonban több szempontból el is tér azoktól. Iránból mindenesetre úgy látják, hogy a 2001-es afganisztáni és a 2003-as iraki háború csak megalapozta a valódi célt, az Irán elleni katonai beavatkozást. A felek nyilván egy ponton visszatérnek a tárgyalóasztalhoz, de diplomáciai áttörésre és egy mindenki által elfogadott biztonsági mechanizmus kialakítására rövid távon nem számíthatunk. Irán erőssége éppen abban rejlik, amelyben gyengesége: az előretolt védelem doktrínájában és a proxy-szereplők támogatásában. Ezek a félállami szereplők gyorsan meggyengültek 2023-ban, azóta azonban ismét megerősödtek és visszaszerezték pozícióik egy részét. A stratégiai jelentőségű tengeri fojtópontok ellenőrzése révén immár Irán egyfajta új „nukleáris fegyvereként” képesek nyomást gyakorolni a nyugati államokra és a világgazdaság egészére. A több mint egy hete tartó amerikai-iráni eszkaláció paradox módon magában hordozza a tárgyalóasztalhoz való visszatérés lehetőségét is.¹⁷ Az iráni konfliktus jövőbeli alakulását várhatóan az eszkaláció és a deeszkaláció ciklikus váltakozása vetíthető előre: mindkét fél arra törekszik, hogy felmérje a másik stratégiai kalkulációit, és olyan nyomást gyakoroljon rá, amely végül a saját feltételeinek elfogadására készteti. Az iráni gazdaság továbbra is jelentős válságban van, az amerikai stratégiai olajkészletek kimerülnek, és a Brent kőolaj hordónkénti ára már a 90 amerikai dollárt is átlépte. Ezen folyamatok abba az irányba hatnak, hogy előbb vagy utóbb de-eszkaláció veszi kezdetét.

16 Ali Bakir, „Lesson Learned by GCC States in the 2026 US-Israel-Iran War”, *Middle East Council on Global Affairs*, Issue Brief, 2026. július 14., <https://mecouncil.org/publication/lessons-learned-by-gcc-states-in-the-2026-us-israel-iran-war/>.

17 Ali Vaez, „America and Iran’s Strange Moment of Opportunity”, *Foreign Affairs*, 2026. július 13., <https://www.foreignaffairs.com/united-states/america-and-irans-strange-moment-opportunity>.

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**